

Маман - 2015
Бұраша

Әдебиет:

1. Современные телекоммуникации. Технологии и экономика. /В.Л. Банкет и др. – М.: Эко-Трендз, 2003. – 320 с.
2. Никитин В.А. Управление качеством на базе стандартов ИСО 9000:2000. – СПб.: Питер, 2007. – 272 с.
3. Теория организации: Учебник /Под ред. В.Г.Алиева. – М.: Луч, 2005. 416 с.

УДК 81-373-21

**УӘЛИХАНОВ АУДАНЫНДА ОРНАЛАСҚАН КЕЙБІР АУЫЛ АТАУЛАРЫНЫҢ
ОНОМАСТИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІГІ**

Есматова М.Т., ф.ғ.к., доцент, Бурасова Н.Н.
(М.Қозыбаев атындағы СҚМУ)

Топонимика (грек. *topos* - орын, жер және *onoma*, *onuma* – ат, атау) – ономастиканың жер-су, елді-мекен атауларының шығуы мен пайда болуын (этимологиясын), мағынасын, құрылымының дамуын, таралу аймағын, қазіргі жағдайын, грамматикалық, фонетикалық пішінін, жазылуы мен екінші бір тілде берілуін зерттейтін құрамдас бөлігі. Топонимика география, тарих, тіл білімі, этнология ғылымдарының деректеріне сүйеніп, өзара байланыста дамиды. Кез келген аумақтың географиялық атауларының жиынтығы сол жердің топонимиясын құрайды.

Топонимдердің жасаушы иесі де, пайдаланушысы да халық болғандықтан, ол тек географиялық себептерден пайда болған құбылыстар емес, қайткен күнде де, тарихи себептерден туған тілдік құбылыстар болып табылады. Географиялық орта тек арақатынастық роль атқарады. Ал атаудың тууына ол дербес себепкер бола алмайды. Географиялық атаудың қалыптасуына сол бір объектінің күнделікті адам тіршілігіне қажеттігі мұрындық бола алады.

Топонимика терминімен қатар, «топонимия» сөзі де қолданылады, сондықтан оларды дұрыс ажырат білу қажет. Топонимия – нақты өңір, территорияның немесе белгілі бір тарихи дәуірдің жер-су атаулары (топонимдердің) жүйесі, жиынтығы, жинақталған тізбесі [1, 214 б.].

Елімізде фольклор үлгілерін, этнографиялық және ономастикалық материалдарды жинау жұмысы көп жылдардан бері азды-көпті жүргізіліп келеді. Соның нәтижесінде біршама халық мұрасы жинақталып, жүйеленіп, көптомдықтардың алғашқы томдары жарық көрді. Бірақ осы жетістіктерге қанағат тұтуға болмайды. Себебі, олар – халық мұраларының бір ғана бөлшегі. Әлі де болса елде жиналмаған қолжазбалар мен көне басылымдар, этнографиялық және жер-су, кісі аттарына катысты деректер баршылық. Осы мәселеге орай, Солтүстік Қазақстан облысы Уәлиханов ауданында орналасқан кейбір ауыл атауларының ономастикалық ерекшелігіне шолу жасалады.

Біз өзімізді айнала қоршаған тұрмыс-тіршілігімізбен бірге біте қайнасып келе жатқан сан мыңдаған атауларға көп көңіл бөле қоймаймыз. Солай аталған екен деп, сол атаумен атап қана жүре береміз де, оның тарихына, аталу себебіне терең бойлап жатпаймыз. Ал олар ғой, өз бойында сан алуан сырларды жасырып келеді емес пе?

Бұл жұмыспен, яғни жалқы есімдердің қасиетін талдаумен ғылымда **ономастика** саласы айналысады. Бұл – грек сөзі *onomastike* – «ат қою өнері» дегеннен алынған. Яғни, жалқы есімдер туралы ғылым ономастика деп аталады [2, 210 б.]. Бұл ғылымның